
CO BYLO NAPSÁNO O (ČLOVĚKU) JANU KOŘENSKÉM A JEHO TEXTECH

JANA HOFFMANNOVÁ

WHAT HAS BEEN WRITTEN ABOUT JAN KOŘENSKÝ (THE PERSON) AND HIS TEXTS

This contribution is an attempt to create a portrait of Jan Kořenský from the opinions and quotes of around twenty Czech and Slovak linguists, i. e. of Kořenský's peers, colleagues and students. The selection is based on texts written about him and his work: reviews of his books, texts celebrating his life milestones, and (unfortunately) also obituaries.

Keywords: Jan Kořenský; biographical portraits; reviews; obituaries; pragmatic turn; communicative grammar; functional stratification of Czech; play; chaos; rationality

ÚVOD

Příspěvek je pokusem o portrét Jana Kořenského na základě textů napsaných o něm a jeho díle, tj. na základě výběru z recenzí jeho knih, blahopřejných medailonů k životním výročím, a bohužel i nekrologů. Nemohu se zde zabývat odlišnou žánrovou charakteristikou těchto textů, např. tím, že k podstatě recenze patří kritické připomínky (s těmi se ale v recenzích knih Jana Kořenského setkáváme zřídka), zatímco k medailonům a nekrologům patří i projevy emocí. Vycházím z textů M. Balowského, O. Bláhy, S. Čmejkové, J. Dolníka, D. Faltýnka, V. Gvoždiaka, M. Hirschové, J. Horeckého, A. Jaklové, R. Kocourka, P. Mareše, M. Nábělkové, O. Orgoňové, O. Šoltýse, O. Uličného, P. Vaculíkové, L. Zámečníka, J. Zemana a svých vlastních. Pokusím se vybrat výrazná témata, která autoři uvedených textů sdílejí, a k nim připojit aspoň nějaký poutavý citát z textu o Janu Kořenském.

1 ČÍM SE VLASTNĚ JAN KOŘENSKÝ ZABÝVAL?

Oblasti a obory, které autoři uvádějí, vytvářejí pestrý, ale soudržný propletenec (někdy jde jen o jiné pojmenování téhož). Podle našich autorů se zabýval obecnou lingvistikou, sémiotikou, filozofií jazyka, lingvistickou metodologií. Jako bohemista se věnoval gramatice, sémantice, pragmatice, výstavbě textu, teorii a analýze komunikace i obecným otázkám teorie národního jazyka. Mezi jeho zájmy je řazena i teorie nových médií. Výstižný je proto následující citát od R. Kocourka:

Jan Kořenský [...] zkoumá otázky filozofické, noetické, lingvistické, komunikační, sémiotické, environmentálně etické, vzájemně propojené jednotícím filozofickým paradigmatem (Kocourek 2006, 104).

2 JAN KOŘENSKÝ A KOMUNIKAČNĚ-PRAGMATICKÝ OBRAT

Autoři vyzdvihují, že přechod lingvistiky od zkoumání jazykového systému k výzkumu fungování jazyka v konkrétních situacích na přelomu 60. a 70. let zachytil z tehdejší mladé lingvistické generace právě Jan Kořenský a zařadil se u nás k úzkému okruhu nositelů komunikačně-pragmatické optiky. Důraz je kladen na to, že Kořenský rozšířil model přirozeného jazyka o pragmatický komponent, který se stal vstupním subkomponentem komponentu textotvorných prostředků („výpovědně-textového“). Zejména u práce *Konstrukce gramatiky ze sémantické báze* (Kořenský 1984) autoři konstatují, že teorie sémantické báze sjednocuje sémantické hodnoty větné, lexikální i textové a určuje místo pragmatického komponentu v systému jazyka; že tato svébytná sémantická koncepce elegantně a explanačně robustně vymezuje vztahy sémantické, pragmatické a syntaktické roviny; že tu Jan Kořenský vychází z diferenciací funkce strukturační (syntaktické), kognitivní (sémantické) a komunikační (pragmatické). Vybraný citát pochází z recenze O. Bláhy:

„Ptát se v humanitních vědách, kam co patří, je nelegitimní.“ Toto své vědecké naladění Kořenský prakticky aplikoval nejen v „pragmatizaci“ popisu gramatiky, ale také v široké „sociologizaci“ popisu fungování jazyka mezi lidmi (Bláha 2012, 184).

3 KOŘENSKÉHO MODEL KOMUNIKACE (ŘEČOVÉ ČINNOSTI) A JEJÍCH PŘEDPOKLADŮ

Vyzdvihován je osobitý interdisciplinární přístup, v díle Jana Kořenského všudypřítomný; dále to, že Kořenský výhody interdisciplinarity nespatořoval pouze v jakémsi přebírání exaktních aparátů přírodních věd do věd humanitních a společenských, ale zejména v multiplicitě náhledů na zkoumaný jev; a v neposlední řadě to, že jeho interdisciplinární přístup přesahoval hranice socio-psycho-lingvistické. Zdůrazňuje se snaha Jana Kořenského o komplexní popis jazyka: vždyť už jeho raná práce nese název *Komplexní popis výrazové struktury pádu substantiva v češtině* (Kořenský 1972) a vysokoškolská skripta vzniklá pod jeho vedením se nazývají *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu* (Kořenský et al. 1987). Janu Kořenskému šlo o scelující pohled na jazyk, řeč, text, komunikaci: zpochybňoval subjekto-objektové protiklazení (protože člověk je zároveň subjektem i výsledkem řeči, komunikant je konstruován komunikací), ale i „protiklazení“ jazyka a řeči. Jan Kořenský nahradil termín „jazyk“ termínem „předpoklady k řeči“; člověk je podle něj rozpuštěn v procesech řeči, ponořen do jednoty jazyka a řeči. Odmítl pojetí řeči jako materiálu, v němž má být odkryt jazyk (langue); byl důrazným zastáncem jazykové „parolizace“. Další výraznou charakteristikou Kořenského modelu řečové činnosti (a jejích předpokladů) je procesualita, kterou má podle některých autorů česká lingvistická obec spojení právě s jeho jménem. Citát vybírám z medailonu M. Hirschové:

Jeho koncepce procesuálního modelování řečové činnosti [...] nabízí mnohé podněty řešení dnešní zdánlivě nepřekonatelné

dichotomie mezi formálním a empirickým přístupem k jazyku (Hirschová 2004, 224).

4 HRA, CHAOS A RACIONALITA (RACIONALISMUS)

Tyto pojmy patří nesporně mezi další erbovní koncepty Kořenského modelu. Autoři si všimají toho, jak Jan Kořenský poukázal na nedostatky moderního racionalistického popisu světa i jazyka a jak se snažil formulovat kontury přístupu nového, který by na racionalismus nerezignoval, ale zbavil by se jeho největších slabin. Inspirován postmoderními filozofy (zvláště Derridovou dekonstrukcí) navrhl Jan Kořenský radikální přehodnocení dosavadního racionalismu; lingvistika by se měla dát cestou racionality nového typu, která přijme mj. racionalizovaný klíčový princip hernosti. Někteří z našich autorů připomínají, že Kořenský nechápal jazyk jako apriorní systém, ale jako kontinuální výsledek jazykových her; že komunikační subjekt je podle Jana Kořenského rozptýlen v horizontu her. Podle dalších Jan Kořenský upozorňoval na vědní konceptualizace pojmu hra, na možnosti užít princip hry jako modelační aparát dynamiky řeči, a akcentoval aplikace obecné teorie systémů a teorie chaosu v současné lingvistice. K chaosu se váže i pro mne trochu překvapivý citát, který vybírám z nekrologu O. Orgoňové:

Myšlienky o „neporiadku“ (chaose) [...] sa stali pre mňa osobitne inšpiratívne ako český prienik s poznatkami etnometodologickej konverzačnej analýzy a ako výzva na ich zohľadnenie v ďalších aplikáciách pri práci s dialogickým textom (Orgoňová 2022, 232).

5 GRAMATIKA (A SLOVNÍK)

Od Jana Kořenského jako gramatika jsme se tak už značně vzdálili; ráda bych se ještě zastavila u jeho projektu komunikační gramati-

ky (oddělující a zároveň spojující gramatiku mluvčího a gramatiku posluchače, založené zároveň na řečové činnosti produktora i recipienta). Vedle gramatiky procesuálně-komunikační navrhoval i procesuální pojetí slovní zásoby a byl přesvědčen o potřebě těsné komplementarity slovníku a gramatiky. Jak píše v medailonu žáci Jana Kořenského P. Vaculíková a L. Zámečník:

Jan Kořenský rád provokuje úvahami o vztahu gramatiky a lexikonu a navrhuje kombinaci výkladového slovníku a gramatického popisu v rámci jednoho jediného svazku (Vaculíková a Zámečník 2017, 190).

6 ETICKÉ ASPEKTY, OBAVY, ZNEPOKOJENÍ

Po tomto gramaticko-lexikálním odbočení se vrátím ke směřování Jana Kořenského k „racionalitě nového typu“, protože s ní zřejmě souvisí leccos, co ho jako humanitního intelektuála znepokojovalo a čeho se obával. Pociťoval ohrožení soudobé civilizace (např. překotným rozvojem technického potenciálu). Cítil hlubokou nespokojenost i se samotným jazykem-řečí a s určitými omezeními, která nám naše dorozumivací prostředky ukládají (i když např. omezení kladená linearitou zřejmě do značné míry překonávají potence nových médií). Obavy Jana Kořenského jako slavisty ale vzbuzovala i otřesená pozice Slovanů v globalizovaném světě a integrující se Evropě či sebe-destruktivní snahy některých slovanských národů. V eticky exponovaných textech Jana Kořenského zaznívá i hluboce prožitá skepse vztahující se k budoucím osudům slovanských jazyků včetně češtiny: nestane se jedním z národních regionálních jazyků, pokrývajících pouze oblast kultury, slovesného umění a běžné neoficiální komunikace? To komentuje D. Faltýnek v recenzi, z níž vybírám citát:

[Myšlení Jana Kořenského] je motivováno obavou, zdá se opravdovou a oprávněnou, o tuto civilizaci, nabádá k racionální auto-

reflexi, k léčení diagnostikované iracionální křeče vědou, která je ochotna a) reagovat na její iracionální postmoderní negování, b) falzifikovat své nálezy, c) činit tak novým typem racionality [...] (Faltýnek 2005, 47).

7 FUNKČNÍ STRATIFIKACE ČEŠTINY

S obavami Jana Kořenského o budoucnost češtiny souvisí i jeho zájem o funkční stratifikaci češtiny. Recenzenti upozorňují na pojem „řečově funkční spektrum společnosti“ (zaváděný hlavně v knize *Komunikace a čeština*; Kořenský 1992): podle Kořenského se v jednotlivých etapách vývoje společnosti a v konkrétních komunikačních situacích může v řečově funkčním spektru uplatňovat i více jazyků. Recenzenti se shodují rovněž na tom, že pro češtinu není podle Jana Kořenského příznačná (zásluhou historického vývoje) sociální diferenciací jazykových prostředků, ale vázanost vyjadřování na různé typy komunikačních situací. Úvahy Jana Kořenského tu nutně získávají i diachronní dimenzi: na ní jsou založeny myšlenky o komplexu deficitnosti a nestability spojené s mluvenou češtinou, o problematické povaze „mluvenostního spisovného kodifikátu“, o tom, zda nám z historických příčin chybí kontinuita kultivované společenské „kolkviální“ češtiny. Janu Kořenskému záleželo na tom, aby se v českých školách věnovalo více pozornosti kultivaci mluvených projevů, aby výuka nevedla jen k mluvené nápodobě projevů písemných. V této souvislosti je příhodný následující citát (s užitím Kořenského slov), jehož autorkou je recenzentka Světlá Čmejrková:

Při stanovení řečově funkčního spektra společenství vychází Jan Kořenský [...] z předpokládané typologie situací, v nichž komunikujeme. Být „komunikačně úplný“ znamená ovládat všechny funkční řeči národního jazyka a „přijatelně, srozumitelně, náležitě“, a tudíž „úspěšně“ je v jednotlivých situacích používat (Čmejrková 1994, 146).

8 STYL TEXTŮ JANA KOŘENSKÉHO

Nyní se dostávám v tomto „poskládaném portrétu“ k tématu nejvíce kontroverznímu: k tomu, co autoři soudí o stylu Kořenského textů. Z *Konstrukce gramatiky ze sémantické báze* všichni známe příklady o Benjaminovi, Benediktovi, Leokádii a dalších; a rusistka K. Koževniková v souboru fejetonů *Aby řeč nestála...* takto komentuje vystoupení jednoho referenta na vědecké konferenci:

Čtvrtým u stolu byl mladík, jeden z dnešních referentů, jehož výklad se pohyboval v mlžinách abstrakce a byl tak prošpikován terminologií, že to musel být buď extrakt nejvyššího poznání, nebo naopak docela jalové povídání, to se Eva neodvážila posoudit. Bylo to samé „relevance operátorů pro heterogenitu entit“ a „interzonost relace participantů“, samé modely a schémata a jen dva tři podivuhodně neživotné příklady (Valentina je manželkou Valentinovou, Hubert je bez slepého střeva...) poskytovaly milosrdně zachytňý bod. Muž shltl večeri a důležitě pílil věnovat se svým vědeckým rejdům (Koževniková 1984, 211).

Je asi dostatečně zřejmé, koho měla autorka na mysli a co o jeho vyjadřování soudila (jakkoli jde o fejeton, k němuž patří i vtipné nadsázky). A nacházíme i další kritická vyjádření: o abstraktnosti výkladů Jana Kořenského, o absenci dokladového materiálu, o množství neběžných termínů; o tom, že Jan Kořenský je maximálně neredundantní, ke čtenáři nevstřícný; o tom, že problémem čitelnosti textu se nezabývá; o tom, že Kořenský ztěžuje čtenáři četbu svých textů tím, že používá redefinice, mění konotace některých výrazů, libuje si v oxymórech; dále nalezneme poznámky o jeho bohatě rozvětvené syntaxi, množství výčtů, vsuvek; i o tom, že se Jan Kořenský zřejmě snaží překonávat linearitu řeči a vytvářet vyjadřování simultánně všestranné; že tak vzniká text vysokého stupně složitosti, který mnozí vnímají jako dosti neprůchodný. Proti tomu lze postavit obdiv Kořenského žáků: podle nich profesor ve svých textech nepoužívá žádná slova „navíc“, a kde-

koli to jazyk dovolí, Kořenský text maximálně zúsporní, zkondenzuje a nenechá tak čtenáře ani na chvíli si zalenošit. To už cituji z medailonu P. Vaculíkové a L. Zámečnicka: „Těžko byste v jeho textech hledali slova redundantní, každé slovo má své přesné místo a každé z nich se stejným zanícením, s jakým bylo napsáno, je jeho žáky hltavě čteno“ (Vaculíková a Zámečník 2017, 191). A k tomu ještě jeden zajímavý citát (ani kritický, ani obdivný) z pera J. Zemana, který se týká příchodu Jana Kořenského do Ústavu pro jazyk český: „U konkurzu byl přítomen ředitel B. Havránek, který byl dalším z těch, již se podíleli na orientaci mladého stážisty (zřejmě pod jeho vlivem vznikl i osobitý styl Kořenského textů)“ (Zeman 2006/2007, 160–161).

9 HODNOCENÍ VĚDECKÉHO PŘÍNOSU

JANA KOŘENSKÉHO

A teď se od kontroverzního tématu vrátím opět k (oprávněně) apologetickému. Autoři píšící o Janu Kořenském hodnotí jeho vědecký přínos prostřednictvím mnoha superlativů, např. že jeho monografie (*Konstrukce gramatiky ze sémantické báze*) se řadí mezi nejvýznamnější práce moderní české sémantické teorie; že jeho kapitola v opolském svazku o češtině představuje dosud nejobsáhlejší a nejúplnější projekci komunikačního přístupu na fungování češtiny; že ačkoli byl Jan Kořenský „nejteoretičtější z teoretiků“, otázky praxe – zejména výukové – mu zdaleka nebyly cizí. Zdůrazňuje se, že komplexnost a vnitřní nerozpornost jeho reflexí mu umožnila, aby vyrostl v samostatného a nezávislého lingvistického myslitele; že z logiky vlastního uvažování předjímal vývoj světové lingvistiky, např. mnohé, co později zformulovala konverzační analýza nebo etnolingvistika. K tomu se váže citát opět od J. Zemana, který psal o Janu Kořenském snad nejčastěji:

Dílo Jana Kořenského tvoří jeden z výrazných pilířů moderní české jazykovědy, jehož význam zatím plně zhodnocen nebyl (je

překvapivé, jak málo pozornosti jeho monografiím věnovaly časopisecké recenze) (Zeman 2006/2007, 163).

(Můj příspěvek možná svědčí o tom, že recenzí není úplně málo; na druhé straně je fakt, že Kořenského *Teorie přirozeného jazyka...* z roku 1989 se dočkala snad pouze jediné recenze.)

10 ČLOVĚK JAN KOŘENSKÝ

A protože olomoucké kolokvium *Člověk a jeho text* věnované památce prof. Kořenského má v názvu výraz „člověk“, chtěla bych na závěr shrnout, jak autoři textů o Janu Kořenském hodnotí některé jeho lidské stránky. Hodnotí ho jako jednu z výrazných osobností východočeského regionu. Hodnotí ho jako vynikajícího žáka olomouckých učitelů: M. Komárka, R. Zimka, O. Králíka a dalších. Hodnotí ho jako učitele a školitele, který nadchl pro teoretickou lingvistiku řadu nadějných, originálně uvažujících mladých lidí; který ne náhodou v 70. letech stál u zrodu sekce mladých lingvistů Jazykovědného sdružení. Jeho žáci ho považují za nejlepšího profesora na světě, skvělého odborníka a nádherného člověka, od kterého se mají co učit další generace. Kolegové ho hodnotí jako šéfa se zdánlivě relaxováním, ale z náročnosti neslevujícím stylem vedení, který do značné míry proměnil např. atmosféru studia bohemistiky na olomoucké filozofické fakultě. Uznávají ho jako múzického člověka, milovníka a znalce umění, zejména poezie a divadla (dramatu), což se nejednou projevilo i v námětech jeho lingvistických analýz (Suchého *Klokočí*, Pasternakovy básně „Únor“ a jejího překladu, Holanovy máchovské básně či *Vest pocket revue* od Voskovce a Wericha). Ostatně za svého mládí v Pardubicích byl Jan Kořenský aktivním členem kroužku básníků jako Jiří Gruša, Petr Kabeš, Jiří Pištora; Kabeš připsal dokonce k jedné své básni dedikaci „Janu Kořenskému“. Jeho spolužák O. Uličný má asi největší právo tvrdit o Janu Kořenském, že „nikdy neztratil ze zřetele své univerzitní lásky, poezii a divadlo“ (Uličný 1997, 236).

ZÁVĚR

Tento příspěvek představuje jakousi textovou koláž, která by snad Janu Kořenskému nebyla proti mysli. Nemohla jsem text zatěžovat neustálými exaktními odkazy k medailonům, nekrologům, recenzím jednotlivých autorů – snad jsem jejich texty příliš nezneužila. A jako neskromný závěr si dovolím dva své vlastní citáty. První je z mé gratulace k sedmdesátinám Jana Kořenského, mého dlouholetého spolupracovníka a přítele: „Jan Kořenský mohl být klidně básníkem, literárním kritikem, filmařem nebo režisérem některé experimentální divadelní scény. Budme rádi, že se stal lingvistou [...]“ (Hoffmannová 2007, 240). Druhý citát je bohužel už ze závěru mého nekrologu:

Opravdu nevím, zda si budu (a jistě nejen já) pamatovat Jana Kořenského spíše jako inspirativního lingvistu, který mi leccos objevil a objasnil, nebo spíše jako kamaráda s mimořádným osobním kouzlem, se kterým jsem strávila nesčetné příjemné chvíle. Ale vím, že budu vždycky vděčně vzpomínat (Hoffmannová 2022, 56).

CC BY-SA 4.0.

prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Letenská 4, 118 00 Praha 1

hoffmannova@ujc.cas.cz

Článek vznikl s podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., RVO: 68378092.

LITERATURA

- Balowski, Mieczysław. 2017. „Jubileusz Profesora Jana Kořenského.“ *Bohemistika* 17(4), s. 400–402.
- Bláha, Ondřej. 2012. „Jan Kořenský pětasedmdesátiletý.“ *Bohemica Olomucensia* 4(2), s. 183–185.
- Čmejrková, Světlá. 1990. „Lingvistika mezi situací a textem.“ *Naše řeč* 73(3), s. 145–149.
- Čmejrková, Světlá. 1994. „Jan Kořenský: Komunikace a čeština.“ *Slovo a slovesnost* 55(2), s. 146–149.
- Dolník, Juraj. 2005. „Kořenský, Jan: Člověk – řeč – poznání.“ *Jazykovedný časopis* 56(1), s. 45–47.
- Faltýnek, Dan. 2005. „Jan Kořenský: Člověk – řeč – poznání.“ *Jazykovědné aktuality* 42(3–4), s. 47–50.
- Faltýnek, Dan a Gvoždiak, Vít. 2013. „Úvod.“ In *Tygramatika*. Eds. Dan Faltýnek a Vít Gvoždiak. Praha: Dokořán, s. 7–9.
- Hirschová, Milada. 2004. „Jubileum obecného lingvisty a bohemisty Jana Kořenského.“ *Studia Bohemica* 9, s. 223–225.
- Hoffmannová, Jana. 1984. „Od sémantické báze k pragmatice a textu.“ *Jazykovědné aktuality* 21(3–4), s. 135–142.
- Hoffmannová, Jana. 1987. „K padesátinám Jana Kořenského.“ *Jazykovědné aktuality* 24(1–2), s. 68–75.
- Hoffmannová, Jana. 2007. „Janu Kořenskému k sedmdesátinám.“ *Slovo a slovesnost* 68(3), s. 237–240.
- Hoffmannová, Jana. 2022. „Za Janem Kořenským.“ *Jazykovědné aktuality* 59(1–2), s. 53–56.
- Horecký, Ján. 1992. „Kořenský, J.: Teorie přirozeného jazyka. Interdisciplinarita, aplikace, prognózy.“ *Jazykovedný časopis* 43(2), s. 151–153.
- Jaklová, Alena. 2007. „K významnému životnímu jubileu Jana Kořenského.“ *Naše řeč* 90(4), s. 218–220.

- Jaklová, Alena. 2008. „K významnému životnímu jubileu Jana Kořenského.“ In *Člověk – jazyk – text*. Ed. Alena Jaklová. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 11–13.
- Kocourek, Rostislav. 2006. „Pohled na originální interdisciplinární, dynamic-kou, herní a dekonstrukčně kritickou teorii řeči.“ *Slovo a slovesnost* 67(2), s. 103–119.
- Kořenský, Jan. 1972. *Komplexní popis výrazové struktury pádu substantiva v češtině*. Praha: Nakladatelství ČSAV.
- Kořenský, Jan. 1984. *Konstrukce gramatiky ze sémantické báze*. Praha: Academia.
- Kořenský, Jan. 1989. *Teorie přirozeného jazyka. Interdisciplinarita, aplikace, prognózy*. Praha: Academia.
- Kořenský, Jan. 1992. *Komunikace a čeština*. Jinočany: H&H.
- Kořenský, Jan et al. 1987. *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. České Budějovice: Pedagogická fakulta.
- Koževníková, Květa. 1984. *Aby řeč nestála*. Praha: Mladá fronta.
- Mareš, Petr. 1993–1994. „Jan Kořenský: Komunikace a čeština.“ *Český jazyk a literatura* 44(1–2), s. 40–41.
- Nábělková, Mira. 2000. „Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Český jazyk (ed. J. Kořenský).“ *Jazykovedný časopis* 51(2), s. 129–134.
- Orgoňová, Ol'ga. 2022. „Za profesorem Kořenským.“ *Slovo a slovesnost* 83(3), s. 231–233.
- Šoltys, Otakar. 2000. „Jan Kořenský: Proměny myšlení o řeči.“ *Sociologický časopis* 36(3), s. 363–364.
- Uličný, Oldřich. 1997. „Šedesátník Jan Kořenský.“ *Slovo a slovesnost* 58(3), s. 236–237.
- Vaculíková, Petra a Zámečník, Lukáš. 2017. „Osmdesátiny profesora Jana Kořenského.“ *Slovo a slovesnost* 78(2), s. 189–192.
- Zeman, Jiří. 1996/1997. „Jan Kořenský šedesátníkem.“ *Češtinář* 7(5), s. 157–158.
- Zeman, Jiří. 1999. „Jan Kořenský: Proměny myšlení o řeči.“ *Slovo a slovesnost* 60(4), s. 304–308.

Zeman, Jiří. 2000. „Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Český jazyk (ed. J. Kořenský).“ *Slovo a slovesnost* 61(1), s. 68–73.

Zeman, Jiří. 2006/2007. „Jan Kořenský sedmdesátiletý.“ *Češtinář* 17(5), s. 160–163.